

M
E
N
T
A
M
Á
L
A
R
Á
Ð
I
Ð

FÓLKASKÚLIN

DANSKT

9. FLOKKUR

Mikudagur 28. maí 2014

kl. 08.30 - 12.30

Mynd:

Loyvdir hjálparmiðlar: Orðabækur

Tú skalt velja eitt av hesum evnunum og skriva um tað:

1. Árets Helt..... s. 3

- Læs teksten
- Hvem indstiller du til *Árets Helt* gennem Jyllandsposten?
- Skriv din indstilling, hvori du præsenterer din helt og begrundet dit valg.

Tekst: jp.dk, 2012

Overskrift: Árets Helt

2. Samanda elsker havet s. 4-5

- Læs artiklen *Samanda elsker havet*.
- Skriv en erindring om dit Endelave, altså det sted, hvor du voksede op.
- Du skal komme ind på nogle af de samme emner som i artiklen: Skole, naturen, leg m.m.
- Vælg selv en overskrift.

Tekst og foto: Peter Hartung, juni 2012

Overskrift: Vælg selv en overskrift

3. En tur i byen s. 6

- Læs *Byturen*.
- Skriv en novelle, hvor du inddrager og udbygger hændelserne fra *Byturen*.
 - Forestil dig, hvordan de forskellige personer opfattede situationen.
 - Hvordan havde de det undervejs, og hvordan havde de det bagefter?
- Novellen skal skrives i 3. person, men du vælger selv, hvilken synsvinkel du bruger.

Tekst: alkoholdialog.dk

Overskrift: Byturen

4. Gå ned til din stenaldermand..... s. 7-8

- Skriv et debatindlæg til Folkebladet om Z-Generationen.
- Du skal kommentere hovedsynspunkterne i artiklen, og du skal komme ind på dit eget brug af digitale medier.

Tekst: Sonja Sabinsky, Dagbladenes Bureau, Folkebladet 12. februar 2013

Overskrift: Gå ned til din stenaldermand

5. Lektier-online.dk..... s. 9

Giv en analyse og fortolkning af videoklipet, hvor lektier-online bliver præsenteret.

I din besvarelse skal du bl.a. komme ind på følgende:

- Hvad går kampagnen ud på?
- Hvilke begrundelser giver eleverne for at bruge lektier-online?
- Hvilke virkemidler er der brugt i reklamen?
- Hvad synes du om Kulturstyrelsens tilbud om lektiehjælp online?

Tekst: Lektier-online.dk

Overskrift: Lektier-online.dk

1 Årets Helt

- Læs teksten
- Hvem indstiller du til *Årets Helt* gennem Jyllandsposten?
- Skriv din indstilling, hvori du præsenterer din helt og begrundet dit valg.

Årets Helt 2014

- 1 Vi åbner nu for fjerde gang for indstillinger til Årets Helt.
Valget af Årets Helt er demokratisk - alle kan indstille deres egne helte eller forbilleder.
Blandt de indstillede nominerer juryen 10 helte, som bliver præsenteret i en artikelserie i Jyllands-Posten og her på hjemmesiden. Herefter kan alle stemme på deres personlige favorit.
- 5 Vinderen modtager 100.000 kr.

Jyllands-Posten har en historisk tradition for at fremhæve og belønne personer, institutioner eller byer, som gør noget ekstraordinært, andre kan lære af. Derfor var det naturligt, at vi i 2009 begyndte et samarbejde med TrygFonden, hvor vi med læsernes hjælp finder og kårer Årets Helt, hvor svært

10 det end er at definere helte og sammenligne heltegerninger. Man kan være en helt, fordi man i en dramatisk situation ofrer sig for andre mennesker. Men en heltedåd kan også være et livslangt virke for at hjælpe andre mennesker.

- Helten kan være en soldat, der risikerer livet for sine kammerater. Helten kan være en pige, som
- 15 redder sine søskende ud af en brand. Men helten kan også være den hjemmehjælper, som år efter år giver ældre mennesker varme og nærvær. Det kan også være heltemodigt at arbejde som frivillig i en god sags tjeneste.

- Helten er først og fremmest den, som er parat til at ofre sig for andre. Helten er den, der er parat
- 20 til at sætte sine medmenneskers behov over sine egne. Helten er et forbillede. Helten udviser samfundssind. Udvælgelsen af kandidater er demokratisk - alle har under nomineringsperioden mulighed for at indstille sin egen helt eller sit eget forbillede.

Vi glæder os til at høre fra dig!

2 Samanda elsker havet

- Læs artiklen *Samanda elsker havet*.
- Skriv en erindring* om dit Endelave, altså det sted, hvor du voksede op.
- Du skal komme ind på nogle af de samme emner som i artiklen: Skole, naturen, leg m.m.
- Vælg selv en overskrift.

¹ Da Dronning Margrethe for et par måneder siden besøgte Endelave, blev hun modtaget med blomster af Samanda. Den 9-årige pige elsker sin ø for havet, naturen, skolen og roen.

⁵ Endelave har fået en ny bådebro, hvorfra Samanda kan fiske krabber. Broen blev bygget, så Dronning Margrethe og prins Henrik kunne lægge til kaj med Dannebrog's chalup.

¹⁰ Da Endelave omsider fik sit første kongelige besøg nogensinde, stod Samanda klar med håndtryk og blomster til dronningen lige her, hvor hun nu fisker krabber. Det var en stor dag for den lille ø med de blot 185 beboere - lørdag den 9. juni 2012.

¹⁵ - Jeg var ikke så nervøs, men jeg var meget spændt. Jeg håbede, at jeg ikke ville komme til at gøre noget forkert. Men det hele gik fint. Jeg gav dronningen hånden og sagde "Velkommen til Endelave," og hun svarede "Tak," forklarer ²⁰ 9-årige Samanda Rasmussen.

Hun har selv boet på Endelave, siden hun var 6 år gammel sammen med sine forældre Michael og Susanne. Familien er tilflyttere og har adresse midt på øen - tæt på det lille røgeri. Og når man ²⁵ spørger Samanda, hvorfor det netop blev hende, der fik æren af at modtage dronningen, falder svaret med skarphed og uden tøven:

- Fordi jeg er den eneste på øen i den rigtige alder til at være blomsterpige.

³⁰

Danmarks bedste skole

Samandas forældre tøver ikke med at kalde Endelave Skole for "Danmarks bedste skole", og netop den lille skole var en af de vigtigste årsager

til, at familien flyttede til den lille solskinsø i maj 2009. ³⁵

Skolen er en filial af Dagnæsskolen i Horsens. Der er tilknyttet fire lærere, mens skolen efter sommerferien har ni elever spændende fra indskolingen til og med 7. klasse. ⁴⁰

- Jeg har gået her siden børnehaveklassen. Hvis jeg kunne, ville jeg give min skole 1000 glade smiley'er. Jeg lærte at læse allerede i børnehaveklassen, fortæller Samanda, der straks kommer i tanke om en af de vittigheder, som hendes hoved er fyldt med: ⁴⁵

- "I dag har vi lært at skrive," sagde pigen til sine forældre. "Nå, hvad skrev I så?" spurgte forældrene. "Det ved jeg ikke," svarede pigen, "for vi har endnu ikke lært at læse". ⁵⁰

Samanda kan godt lide at fortælle den slags vitser. Og hun er ikke ked af, at der kun er en lille halv snes børn på hendes skole.

- Det er godt, at det er en lille skole, så lærer man mere. Men jeg blev ked af det, da mine tre bedste veninder flyttede fra øen for nylig, siger Samanda. ⁵⁵

Havet og naturen

Den blomsterkrans, som Dronning Margrethe lagde på øen, er i dag visnet, men minderne om det kongelige besøg fylder stadig meget hos Samanda og de øvrige beboere på Endelave. ⁶⁰

I dagens anledning havde Samanda fået sat håret i en "fransk fletning" med en smuk lægeoksetunge-blomst. Buketten, hun overrakte dronningen, var naturligvis bundet af de vilde blomster, der præger landskabet overalt på øen. ⁶⁵

Samanda holder meget af Endelaves natur. Hendes humor slår atter til, da vi spørger hende, hvad der er det allerbedste ved Endelave?

- Jeg kan bedst lide den store svømmehal. Altså havet!! Jeg svømmer meget, uanset om vandet er varmt eller koldt. Jeg fik engang lov til at hoppe i vandet den 1. oktober. Man kan bade alle steder på øen, men jeg foretrækker havnen, der har den bedste badebro. Det er et godt sted at mødes, og det er også det bedste sted at fange krabber, forklarer Samanda.

Fugle- og dyrelivet

Med sin placering en lille times færgetur fra Snaptun ved Horsens Fjord, tæt på Samsø, er Endelave placeret i et lavvandet farvand, der er rigt på sæler og lejlighedsvis marsvin.

Om sommeren strømmer turisterne til Endelave i et tempo, der ikke truer med at bryde idyllen, og mange af dem vælger at bo på den hyggelige Endelave Kro og Gæstgiveri. Turisterne lejer cykler og har derefter let ved at komme rundt på den 13 kvadratkilometer store ø, hvoraf 2/3 er opdyrket, mens den sidste tredjedel består af skov, hede og overdrev.

Et stort kystområde tæt ved havnen og byen er fredet og naturreservat. Her finder man store flokke af gæs, vadefugle, svaner, ænder, måger og ternere.

Følger man grusvejen mod nord, kommer man forbi "Øverste Ende", der ligner Grenen på Skagens spids. Her kan man være heldig at blive iagttaget af en nysgerrig sæl - ellers kan man sejle ud og se sæler på Møllegrunden, der er et af sælernes vigtigste ynglesteder i Kattegat.

- Naturen er noget af det bedste ved min ø. Der er dejligt fredeligt herovre. Jeg kan godt lide roen, og jeg keder mig ikke, for jeg er god til at lege selv. Om vinteren spiller jeg mest på computer og ser fjernsyn, siger Samanda.

De vilde kaniner

En særlig attraktion på Endelave er de vilde kaniner. Bestanden er umulig at sætte tal på. Nogen siger 10.000-15.000, mens andre mener, der er væsentligt flere.

Under regentparrets besøg blev de også præsenteret for kaninjagt, som bl.a. foregår ved hjælp af fritter - små blodtørstige rovdyr, der sendes ned i kaninhullerne for at jage kaninerne ud til de

ventende jægere.

Alle, der besøger Endelave, kan komme relativt tæt på kaninerne. Man finder deres huller alle steder, og især den vestlige del af øen er rig på kaniner.

- Kaninerne er søde, og jeg har engang været tæt på at røre en af dem med hånden. Der er nogen, der spiser dem, men det gør vi ikke. Jeg synes, det er synd, siger Samanda.

Næsten hver dag hjælper hun sin mor med at "dyppe lys". Familien driver et lille lysstøberi samt en internetcafé, en gårdbutik og en rasteplads - på Endelave Midtpunkt.

- Og det var mig, der fik idéen til lysstøberiet, da vi prøvede at dyppe lys under en tur til Læsø, tilføjer Samanda, som ser ud til at stortrives på øen med de mange solskinstimer.

**Erindring: Du skal skrive om noget, du har oplevet i barndommen; ikke hvad som helst, men nogle episoder, der har brændt sig fast i din erindring, og som du ved, du aldrig vil glemme, fordi netop disse barndomserindringer har haft stor betydning for dig senere i dit liv.*

3 En tur i byen

- Læs *Byturen*.
- Skriv en novelle, hvor du inddrager og udbygger hændelserne fra *Byturen*.
- Forestil dig, hvordan de forskellige personer opfattede situationen.
- Hvordan havde de det undervejs, og hvordan havde de det bagefter?
- Novellen skal skrives i 3. person, men du vælger selv, hvilken synsvinkel du bruger.

Byturen

- ¹ Frederik på 16 år er i byen med nogle venner. De sidder i parken og drikker en kasse øl. Frederik er den, der har drukket mest, og han er blevet rigtig fuld. Sent på natten begynder han at få det ret dårligt, og hans venner, som ikke er helt lige så fulde, joker med ham og griner ad ham. De siger, at han er en svagdrikker. Frederik, der er så fuld, at han ikke tænker helt klart, bliver sur og svarer
- ⁵ igen ved at lange ud efter en af vennerne. Han rammer ikke, men de andre bliver irriterede på ham og begynder at ville hjemad. De går over for at vente på bussen, men Frederik, som beslutter, at han i hvert fald ikke gider at betale nattakst, finder en gammel cykel, der står op ad hegnet til parken. Han begynder at køre, men fordi han er så fuld, kan han ikke holde balancen, så han vælter og slår hovedet mod kantstenen så hårdt, at han mister bevidstheden.
- ¹⁰ Samtidig er bussen kommet og alle Frederiks venner er steget på undtagen én, der lige ville tjekke, at Frederik var ok. Vennen, Søren, får trods sin forskrækkelse ringet efter en ambulance. Da ambulancen kommer, spørger de Søren om navn og adresse på Frederiks forældre. Søren bliver lidt nervøs og spørger, om de ikke kan lade være med at blande hans forældre ind i det, men ambulanseførerer insisterer på at kontakte både Frederiks og Søren forældre.
- ¹⁵ Da de ankommer til skadestuen, mødes de af politiet.

4 Gå ned til din stenaldermand

- Skriv et *debatindlæg til Folkebladet om Z-Generationen.
- Du skal kommentere hovedsynspunkterne i artiklen, og du skal komme ind på dit eget brug af digitale medier.
- Overskrift: Gå ned til din stenaldermand.

Generation Z

Zap, zap, zap. Generation Z er mellem 13 og 23 år. De kan ikke forestille sig, at der var et liv før mobiltelefonen og internet. Generationskløften er blevet enorm, men måske er det på tide, at vi giver de unge modspil.

Gå ned til din stenaldermand!

De kaldes Generation Z. De er født i 1990'erne - efter Berlinmurens fald i 1989 og før terrorangrebet på USA i 2001. Groft sagt.

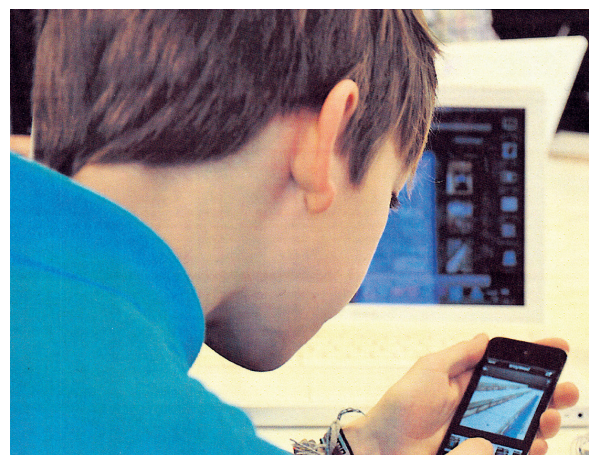
De er den første generation i verdenshistorien, som har fået mobiltelefonen, internet og de sociale medier ind med modermælken, og når vi andre fortæller dem, at der har været et liv før "World Wide Web" ser de overbærende på os og tænker "stenaldersamfund."

Vi andre tænker også vores: "Så læg dog den mobil et øjeblik og se på mig". "Skal du både læse lektier og høre musik og være på Facebook og Twitter og se en tv-serie på én og samme tid?" "Ja, jeg skal! Luk og gå ned til din stenaldermand."

At forskellige generationer har svært ved at forstå hinanden, er der ikke noget nyt i, men i dag oplever vi en kløft mellem de helt unge og de lidt ældre af hidtil usete dimensioner, siger Arnt Vestergaard Louw, der er ph.d.-stipendiat på Center for Ungdomsforskning (CEFU) ved Aarhus Universitet. Han kalder det ligefrem et paradigmeskift:

- De unge er digitale indfødte og derfor meget mere fortrolige med den digitale verden, end vi andre er. De er et skridt foran os på det her

område, og det er jo lidt mærkeligt i og med at vi andre har været her længere, end de har.

De tider er altså forbi, hvor far kunne lære sønnen, hvordan man pløjede jorden. Nu er det den 10-årige, der kan lære faren, hvordan man streamer en film og opretter en profil på nettet. Men der er nu ingen grund til, at bedsteforældre, forældre og skolelærere helt mister selvtilliden i forhold til børnene og de unge, mener Arnt Vestergaard Louw:

- Det nytter ikke, at vi falder på halen over alt det, de unge kan i den digitale verden, for det er kun teknik. Det kan godt være, at de er bedre til hurtigt at finde et bestemt klip på YouTube, men det behøver vi altså ikke at lade os imponere af. Han påpeger, at ungdommen ikke er bedre til at navigere på nettet, end vi andre er, når det gælder indholdet.

- De er ikke specielt gode til at sortere i alle de informationer, de har adgang til, og de er heller

ikke særlig kildekritiske.

Han mener, at både forældre og skolelærere har ret og pligt til at give de unge modspil:

- Jeg har lavet en interviewundersøgelse og spurgt unge om, hvordan de tror det er at undervise dem i skolen, når de er fraværende og zapper rundt på nettet. Mange svarede lidt overraskende, at de også selv syntes, at det er et problem, men at de ikke selv er i stand til at sætte grænser. De siger faktisk, at de gerne vil have hjælp til det.

Fremtidsforsker Marianne Levinsen har også forsket i Generation Z. Hun mener, at vi bliver nødt til at forstå, at vi har med en generation at gøre, hvor det er helt naturligt at være digitalt forbundet med omverdenen fra tidlig morgen til sen aften, for de har aldrig prøvet andet:

- Det første de gør, når de vågner, er, at tjekke statusopdateringerne på Facebook, og det er det sidste, de gør, før de falder i søvn. Det bliver de nødt til for at kunne snakke med i skolen næste dag.

Individet i centrum

Men vi har også med en generation at gøre, som har været vant til, at der er blevet taget store hensyn til dem gennem barndommen, fortæller fremtidsforskeren:

- Op gennem 1990'erne var der stort fokus på livet i familien. Mange levede efter devisen "Når bare børnene er glade, så er vi alle glade." De er blevet lyttet til og taget med på råd: "Hvad synes du, vi skal have til middag?" "Nu skal vi lige drøfte, hvor vi skal tage hen på ferie i år."

Samtidig har de oplevet et skolesystem, der er gået fra indlæring til læring, hvor undervisningen i høj grad er blevet målrettet den enkeltes behov og talenter:

- Det er en generation som synes, at det er helt naturligt, at man er i en proces, hvor man får hjælp af omgivelserne til at udvikle sit potentiale, til man er langt oppe i tyverne.

Alvor er ved at gå op for dem

Men det er også en generation, som er lynhurtig til at forsvinde ind i cyberspace:

- De kan virke ret rå, for de er hurtige til at tage deres smartphone, hvis de er i sammenhænge, som ikke umiddelbart siger dem noget. Deres flakkende sind og manglen på tilstede-

værelse kan dog give bagslag:

- De forstår ikke umiddelbart, at man er nødt til at investere noget i fællesskabet, hvis det skal fungere. At det ikke er tilstrækkeligt at løse sine opgaver og passe sig selv og det liv, man har på nettet. Jeg har tit sagt meget bastant til yngre mennesker: "Hør nu her - du bør interessere dig for de mennesker, du er sammen med. Hvis du ikke gør det, rammer det dig selv, for du ender med at blive isoleret. Du får nemlig kun det tilbage, som du selv investerer i fællesskabet." Spørgsmålet er, om de unges hjerner kan klare at have gang i 117 ting på én gang, og hvad det betyder på længere sigt for deres personlighedsdannelse. Det har forskere forsøgt at regne ud, og flere internationale studier peger på, at de mennesker, som arbejder på mange medieplatforme samtidigt nemt lider overlast. De bliver dårligere til at koncentrere sig og dårligere til at skelne mellem, hvad der er relevant information og hvad der er mindre relevant information.

Kend dig selv

Al den hoppen frem og tilbage går også ud over hukommelsen, viste et studie, som blev lavet på Stanford Universitet i Californien, kunne Fagbladet Ingeniøren berette for et års tid siden.

...

Det er Einar Baldursson, der er lektor på Institut for kommunikation og psykologi på Aalborg Universitet, enig i:

- Hvis man skal i dybden med tingene og tænke selvstændige tanker, er man nødt til at koncentrere sig om en ting ad gangen. Så kan man ikke flakse fra det ene til det andet. Det bliver til overfladiske informationer, som man ikke er i stand til at sætte i sammenhæng.

**Debatindlæg er en tekst, som udtrykker en holdning og kræver stillingtagen.*

5 Lektier-online.dk

Lektier Online er et seriøst tilbud om lektiehjælp til alle unge i 6. til 10. klasse. Bag projektet står Ministeriet for Børn og Undervisning, Kulturstyrelsen samt Statsbiblioteket.

<http://www.youtube.com/watch?v=zCPVbq3udJ8>

Giv en analyse og fortolkning af videoklipet, hvor lektier-online bliver præsenteret.

I din besvarelse skal du bl.a. komme ind på følgende:

- Hvad går kampagnen ud på?
- Hvilke begrundelser giver eleverne for at bruge lektier-online?
- Hvilke virkemidler er der brugt i reklamen?
- Hvad synes du om Kulturstyrelsens tilbud om lektiehjælp online?

Føroyaprent